Latvijas Republikas 14.Saeimas
SOCIĀLO UN DARBA LIETU KOMISIJAS
sēdes
PROTOKOLS

2026.gada 13.oktobrī Rīgā Nr. 141.1.9/9-64-14/26

Atklāta sēde, sākas plkst. 10:00, beidzas plkst. 10:32
Komisijas sēde notiek daļēji attālināti, Jēkaba ielā 10/12, 210.telpā un videokonferences formātā

Piedalās:
Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētājs Andris Bērziņš, sekretāre Ramona Petraviča, Raivis Dzintars, Alīna Gendele, Jana Simanovska, Nataļja Marčenko-Jodko, Anda Čakša, Jeļena Kļaviņa

Komisijas konsultantes Signe Lavrentjeva, Laura Jaunromāne, Baiba Lūse

Sēdi vada: komisijas priekšsēdētājs Andris Bērziņš

Protokolē: Signe Lavrentjeva

Darba kārtība:
Likumprojekts Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" ***(1568/Lp14, 2.las. steidzams)***

Piedalās:
LABKLĀJĪBAS MINISTRIJAS
Parlamentārais sekretārs **Krists Bergans-Berģis** *klātiene*
Sociālās apdrošināšanas departamenta direktore **Sandra Stabiņa** un vecākā eksperte **Agrita Ozoliņa**

FINANŠU MINISTRIJAS
Tiešo nodokļu departamenta Īpašuma un iedzīvotāju ienākuma nodokļu nodaļas vecākā eksperte **Līva Matveja** *attālināti*

Saeimas Juridiskā biroja pārstāvji Juridiskā padomniece **Daiga Dambīte** *klātiene*

A.Bērziņš atklāj sēdi un iepazīstina ar tās dalībniekiem.

Likumprojekts Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" (1568/Lp14, 2.las. steidzams)

A.Bērziņš informē, ka uz 2.lasījumu ir saņemti 6 priekšlikumi.
K.Bergans-Berģis norāda, ka Labklājības ministrija kopumā atbalsta visus Juridiskā biroja priekšlikumus, izņemot 4. priekšlikumu, ko iesniegusi deputāte Z. Skujiņa-Rubene, jo tas paplašina personu loku, kura apmēru un ietekmi nav iespējams pietiekami precīzi izvērtēt, kā arī paplašina regulējuma vēsturisko tvērumu, iekļaujot jaunu grupu.

1.priekšlikums
Saeimas Juridiskā biroja priekšlikums
Papildināt likumprojektu ar 1. pantu, attiecīgi mainot turpmāko pantu numerāciju, šādā redakcijā:
"1. Papildināt 1. panta 3. punkta "m" apakšpunktu pēc vārda "maksātājs" ar vārdiem "izņemot iesācēju mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs;".
D.Dambīte informē, ka 2026. gada 17. septembrī Saeima pieņēma grozījumus Mikrouzņēmumu nodokļa likumā, likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likumā "Par nodokļiem un nodevām", ieviešot jaunu nodokļu maksātāju grupu – iesācēju mikrouzņēmumu nodokļa maksātājus. Šajā grupā ietilpst saimnieciskās darbības veicēji, kuru gada apgrozījums nepārsniedz 12 000 eiro un kuriem piemēro 10 % nodokļa likmi. Šo personu samaksātais nodoklis pilnā apmērā tiek ieskaitīts iedzīvotāju ienākuma nodoklī, un uz viņiem neattiecas valsts sociālā apdrošināšana un obligāto iemaksu veikšana. Skaidro, ka, lai saskaņotu minētos grozījumus, nepieciešams izdarīt izmaiņas likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu", nosakot iesācēju mikrouzņēmumu nodokļa maksātājus kā izņēmumu no pašnodarbināto personu loka, kurām jāveic valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Likumprojektam jāstājas spēkā 2027. gada 1. aprīlī, vienlaikus ar iepriekš minētajiem nodokļu likumu grozījumiem, tādēļ attiecīgi precizējami arī pārejas noteikumi.
Nolemj: priekšlikumu atbalstīt.
(par – A.Bērziņš, R.Petraviča, R.Dzintars, A.Gendele, J.Simanovska, N.Marčenko-Jodko, A.Čakša, J.Kļaviņa; pret – 0; atturas – 0)

2.priekšlikums
Saeimas Juridiskā biroja priekšlikums
Izteikt likumprojekta 2. pantu šādā redakcijā:
"2. Papildināt 5. pantu ar 3.5 un 3.6 daļu šādā redakcijā:
"(35) Brīvprātīgi pensiju un bezdarba apdrošināšanas stāža noteikšanai var pievienoties personas par Latvijas Republikā no 1991. gada 1. janvāra līdz 1995. gada 31. decembrim uzkrāto darba un tam pielīdzināto periodu, kurš pierādīts saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām" un nesakrīt ar citu sociālās apdrošināšanas periodu. Minētās personas apdrošināšanas iemaksas brīvprātīgi veic par:
1) mācību laiku Latvijas Republikas augstākajā mācību iestādē, kā arī citā mācību iestādē Latvijas Republikā pēc vidējās izglītības iegūšanas;
2) pēcdiploma izglītības un kvalifikācijas paaugstināšanas laiku Latvijas Republikā;
3) laiku, kurā Latvijas Republikā kopta persona ar I grupas invaliditāti vai bērns līdz 16 gadiem ar invaliditāti, vai persona, kura sasniegusi 80 gadu vecumu;
4) laiku, kurā māte Latvijas Republikā ir audzinājusi bērnu līdz astoņu gadu vecumam.
(36) Ministru kabinets nosaka iesniedzamos dokumentus un kārtību, kādā šā panta 3.5 daļā minētās personas iegūst informāciju par apdrošināšanas periodiem un brīvprātīgi veic apdrošināšanas iemaksas, kā arī nosaka termiņus un kārtību, kādā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra izskata saņemtos dokumentus, aprēķina un reģistrē brīvprātīgās apdrošināšanas iemaksas.".
D.Dambīte informē, ka pēc likumprojekta pieņemšanas pirmajā lasījumā tas atkārtoti izdiskutēts ar Labklājības ministriju. Secināts, ka nosacījumi un kritēriji, kuriem personai jāatbilst, lai piemērotu attiecīgo regulējumu, jāiekļauj likuma pamattekstā, nevis pārejas noteikumos. Tādēļ precizēta 5. panta $3.^5$ un $3.^6$ daļa, pārceļot tajās attiecīgos nosacījumus, lai personām būtu skaidri saprotams, vai tās atbilst noteiktajiem kritērijiem. Aicina atbalstīt priekšlikumu.
A.Gendele rosina vispirms izskatīt deputātes Z.Skujiņas-Rubenes iesniegto priekšlikumu nr.4
Deputāti neiebilst.

4.priekšlikums
Z.Skujiņas-Rubenes priekšlikums
Papildināt likumprojekta 2.pantā ietverto likuma pārejas noteikumu 106. punktu ar 5.apakšpunktu šādā redakcijā.
5) mācību laiku ārpus Latvijas Republikas augstākajā mācību iestādē, ja mācības uzsāktas pirms 1991.gada 1.janvāra.
S.Stabiņa skaidro, ka likumprojekts izstrādāts, lai atjaunotu vēsturisko taisnīgumu un dotu iespēju veikt brīvprātīgās iemaksas personām, kurām attiecīgajā laikā uz to bija tiesības. Iebilst pret priekšlikumu, kas paplašinātu šo personu loku, iekļaujot arī personas, kurām attiecīgajā periodā šādu tiesību nebija. Norāda, ka, ņemot vērā Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu vienlīdzīgu attieksmi, personu loks varētu būt ļoti plašs, tostarp aptverot personas, kuras Latvijā nostrādājušas tikai nelielu daļu darba stāža, bet citā valstī studējušas periodā, par kuru sociālās apdrošināšanas iemaksas nav veiktas. Uzsver, ka šāds risinājums radītu valstij būtisku finansiālu slogu.
A.Gendele norāda, ka, lai izvērtētu priekšlikumu, vispirms jānoskaidro, kurām personām attiecīgajā laikā normatīvais regulējums paredzēja tiesības veikt brīvprātīgās iemaksas.

Uzsver, ka anotācijā jau norādīta saikne ar Latvijas teritoriju un ka priekšlikuma mērķis ir atjaunot iepriekš pastāvējušo regulējumu, nevis paplašināt personu loku. Tādēļ nepieciešams precizēt, kādi nosacījumi bija noteikti vēsturiskajā regulējumā un kuras personas varēja veikt šīs iemaksas.
S.Stabiņa skaidro, ka no 1991. gada pirmā janvāra bija spēkā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas pieņemtais jaunais likums par valsts pensijām. Šis likums bija balstīts uz sociālās apdrošināšanas iemaksām Latvijā saskaņā ar tajā laikā spēkā esošo likumu par šo sociālo nodokli.
D.Dambīte lūdz precizēt, vai attiecīgajā periodā spēkā esošais likums par sociālo nodokli un likums par valsts pensijām paredzēja 5. punktā noteikto personu loku. Ja vēsturiskais regulējums šādas tiesības neparedzēja, nav tiesiska pamata paplašināt pašreizējo priekšlikumu, iekļaujot šīs personas.
S.Stabiņa atbild, ka regulējums to neparedzēja.
Nolemj: priekšlikumu neatbalstīt.
(par – A.Gendele, J.Simanovska, A.Čakša, pret – R.Petraviča, J.Kļaviņa; atturas – A.Bērziņš, N.Marčenko-Jodko, R.Dzintars)

Balso par Saeimas Juridiskā biroja 2.priekšlikumu
Nolemj: 2. priekšlikumu atbalstīt.
(par – A.Bērziņš, R.Petraviča, R.Dzintars, A.Gendele, J.Simanovska, N.Marčenko-Jodko, A.Čakša, J.Kļaviņa; pret – 0; atturas – 0)

D.Dambīte rosina tālāk skatīt vispirms priekšlikumu nr.5.
Deputāti neiebilst.
Sociālo un darba lietu komisijas priekšlikums
Izteikt pārejas noteikumu 106. punktu šādā redakcijā:
"106. Grozījumi šā likuma 5. pantā par tā papildināšanu ar 3.5 un 3.6 daļu, kā arī grozījumi par šā likuma pārejas noteikumu papildināšanu ar 107., 108. un 109. punktu stājas spēkā 2027. gada 1. jūlijā."
D.Dambīte skaidro, ka grozījumiem, kas saistīti ar iesācēju mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem, jāstājas spēkā 2027. gada 1. aprīlī, lai nodrošinātu regulējuma saskaņotību ar attiecīgajiem nodokļu likumu grozījumiem. Vienlaikus precizējama likuma 106. pārejas noteikumu 6. punkta redakcija, nosakot, ka grozījumi par brīvprātīgajām iemaksām par 2025. gadu stājas spēkā 2027. gada 1. jūlijā. Attiecīgi paredzēts, ka Ministru kabinets līdz 2027. gada 30. jūnijam izdod nepieciešamos noteikumus, bet personas brīvprātīgās iemaksas var sākt veikt no 2027. gada 1. oktobra.
Nolemj: priekšlikumu atbalstīt.
(par – A.Bērziņš, R.Petraviča, R.Dzintars, A.Gendele, J.Simanovska, N.Marčenko-Jodko, A.Čakša, J.Kļaviņa; pret – 0; atturas – 0)

Līdz ar to daļēji tiek atbalstīts 3.priekšlikums un iekļauts Komisijas priekšlikumā:
Saeimas Juridiskā biroja priekšlikums
Izteikt likumprojekta 3. pantu šādā redakcijā:
"3. Papildināt pārejas noteikumus ar 106., 107., 108. un 109. punktu šādā redakcijā:

"106. Grozījums šā likuma 1. panta 3. punkta "m" apakšpunktā par tā papildināšanu ar izņēmumu par iesācēju mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju stājas spēkā 2027. gada 1. aprīlī.
107. Šā likuma 5. panta 3.5 daļā minētajā gadījumā personas apdrošināšanas iemaksas brīvprātīgi veic par katru attiecīgā perioda mēnesi viena procenta apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas, kas ir spēkā apdrošināšanas iemaksu veikšanas gadā.
108. Ministru kabinets līdz 2027. gada 30. jūnijam izdod šā likuma 5. panta 3.6 daļā minētos noteikumus.
109. Personas, kuras atbilst šā likuma 5. panta 3.5 daļā noteiktajiem kritērijiem, apdrošināšanas iemaksas brīvprātīgi veic sākot ar 2027. gada 1. oktobri.".

6.priekšlikums
Saeimas Juridiskā biroja priekšlikums
Aizstāt likuma spēkā stāšanās norādē skaitli un vārdu "1.jūlijā" ar skaitli un vārdu "1.aprīlī".
R.Petraviča jautā, vai persona, veicot brīvprātīgo iemaksu no 1. oktobra, varēs sagaidīt pensijas pārrēķinu jau aptuveni nedēļas laikā pēc iemaksas veikšanas.
A.Ozoliņa skaidro, ka personām, kuras jau saņem pensiju, pēc brīvprātīgo iemaksu veikšanas pensija tiks pārrēķināta turpmākajam periodam, nevis par iepriekšējo laiku. Savukārt personām, kuras vēl nav pensionējušās, veiktās iemaksas tiks ņemtas vērā, piešķirot pensiju.
A.Bērziņš uzsver, ka gadījumā, ja sestais priekšlikums tiks atbalstīts, ir būtiski nodrošināt aktīvu un savlaicīgu sabiedrības informēšanu, jo tas skar aptuveni 10 000 iedzīvotāju. Viņš aicina nepieļaut situāciju, kurā cilvēki nav informēti par savām tiesībām un iespējām veikt brīvprātīgās iemaksas.
A.Ozoliņa apliecina, ka notiks plaša informēšanas kampaņa.
R.Petraviča uzsver, ka nepieciešams sabiedrībai skaidrot likuma mērķi un to, kāpēc regulējums attiecas uz konkrēto personu loku. Jāizskaidro arī, ka personām, par kurām sociālās apdrošināšanas iemaksas attiecīgajā periodā jau ir veiktas, šis risinājums nav paredzēts.
J.Simanovska rosina lūgt Labklājības ministriju nākamajā vai aiznākamajā komisijas sēdē informēt par plānotajiem pasākumiem sabiedrības informēšanai par brīvprātīgo iemaksu veikšanas iespējām.
A.Bērziņš aicina ministriju nedēļas laikā sagatavot konkrētu rīcības plānu, nosakot vairākus soļus, kā informāciju pēc iespējas plašāk nodot attiecīgajām iedzīvotāju grupām, izmantojot arī sabiedrisko attiecību speciālistu un citus komunikācijas resursus.
Nolemj: priekšlikumu atbalstīt.
(par – A.Bērziņš, R.Petraviča, R.Dzintars, A.Gendele, J.Simanovska, N.Marčenko-Jodko, A.Čakša, J.Kļaviņa; pret – 0; atturas – 0)

Nolemj: atbalstīt likumprojektu 2.lasījumā un virzīt to izskatīšanai Saeimā galīgajā lasījumā.
(par – A.Bērziņš, R.Petraviča, R.Dzintars, A.Gendele, J.Simanovska, N.Marčenko-Jodko, A.Čakša, J.Kļaviņa; pret – 0; atturas – 0)

A.Bērziņš sēdi slēdz.

Komisijas priekšsēdētājs A.Bērziņš

sekretāre R.Petraviča